

ŠTO JE SPRIJEČILO BERGSONOV PRIJELAZ NA KATOLICIZAM? Pred dvije se godine dana dosta govorilo o prijelazu filozofa Henri Bergsona na katoličku vjeru. Neki su časopisi bili javili, da je prijelaz već uslijedio, što je naknadno opovrgnuto. O toj se stvari nedavno mjerodavno izjavila supruga pokojnog filozofa direktoru časopisa »Esprit«, kako to javlja u svom članku (»Appunti sul pensiero di Bergson«) Ennio Francia, osvrćući se na stav Bergsonove filozofije prema katolicizmu¹. Autor spomenutog članka pretiskava pismo gde Bergson, što ga je donijela »Gazette de Lausanne«², a koje glasi:

»Moj suprug, koji je podavna pozorno pratio vjerski problem, a katolicizam proučavao sa sve većom simpatijom, napose iza objelodanjenja djela »Deux sources« (1932.) — ipak se kraj svega nije htio obratiti zbog različnih razloga. Te su mu razloge neki njegovi bliži prijatelji s kojima je o tom iskreno raspravljao, cijenili i odobrili. S druge strane se on sam o tomu vrlo jasno izjavio na jednom mjestu u svojoj oporuci (od 7. II. 1937), koje mislim da mi je dužnost priopćiti vam: »Moja su me razmišljanja sve više približavala katolicizmu u kojem otkrivam savršeno upotpunjenje judaizma. Ja bih bio konvertirao, da nisam doživio strahovitu poplavu antisemitizma što se od koju godinu unatrag razlijeva po svijetu. Odlučio sam ostati među onima, koji će sutra biti proganjeni. Kraj svega se toga nadam, da će koji katolički svećenik, uz dozvolu pariškog nadbiskupa, htjeti doći da obavi opijelo nad mojim odrom. Za slučaj da takova dozvola ne uslijedi, valjat će se obratiti rabinu, a da ipak ni njemu ni ikomu drugomu ne bude zatajeno moje moralno pristajanje uz katolicizam, kao ni to, da sam izrazio želju za molitvom katoličkog svećenika.«

Iz ovoga je odlomka jasno, veli E. Francia, da se kod pokojnoga³ Bergsona radilo samo o moralnom, a ne formalnom pristajanju katoličkoj vjeri. Manjkala mu je snaga da podnese prezir, koji bi kod nekoga izazvao njegov prijelaz na katolicizam. Ljepotu žrtve za veliki duševni užitak i svoje uvjerenje osnovano na spiritualnoj podlozi — nije, eto, upoznao, za nju nije smogao snage ni pod kraj života.

Što je značajno u ovom odlomku Bergsonove oporuke jest činjenica, da je nacionalni osjećaj pripadnosti židovskoj rasi, nadjačao uvjerenje, odnosno djelovanje razuma. Istina, želja biti među progonjenima može se označiti moralno jakim činom. No to je daleko manja stvarna vrijednost, nego što mu se otvarala pristupom k svijetlu, kojemu se i sam divio, proučavajući živote tolikih svetih mistički nastrojenih duša.

¹ Osservatore Romano od 1. XII. 1941. br. 281, str. 4.

² Od 8. IX. 1941.

³ Umro 6. I. 1941.

Bergsonovo se shvaćanje veoma približilo katolicizmu, ali ono nije prodrlo u unutrašnju njegovu veličinu. Filozofski je Bergsonov rad bio od koristi mnogima drugima i ne da se osporiti njegov pozitivan jak upliv na vraćanje k unutrašnjosti čovjeka, pod uplivom toga filozofskog rada. Značajka trijezna i ozbiljna mislioca ostat će mu kao trajna oznaka u povijesti ljudskog umovanja.

Prof. A. Ž.

MJEŠOVITI BRAKOVI NAŠIH GRKOKATOLIKA. Odredbe Kodeksa kanonskog prava od god. 1917/18. u pogledu oblika sklapanja braka sadržane u kk. 1094. i sll. obvezuju grkokatolike samo onda, kada brak sklapaju s katolikom latinskog obreda (vd. k. 1099 § 1, 3), t. j. kada sklapaju obredno mješoviti brak. Kada grkokatolici sklapaju brak između sebe ili s nekatolikom, onda ih te odredbe ne vežu. No naše grkokatolike, pripadnike križevačke biskupije obvezuju počam od 1. siječnja 1933. godine odredbe dekreta S. C. Conc. Ne temere, od 2. aug. 1907., jer je taj dekret na molbu pok. vladike Njaradija protegnut dekretom S. C. Orient., Iteratis precibus, od 4. juna 1932. na sve vjernike rusinskog obreda u cijeloj biskupiji križevačkoj. (Vd. Eparhijski Vjesnik, Križevci, 1932. str. 11). U dekretu se kaže: »Sanctitas Sua, preces benigne accipiens, voluit statuta praefati decreti »Ne temere« extendi ac vim habere in tota dioecesi Crisiensi, id est pro fidelibus ritus rutheni in Jugoslavia commorantibus, et praesens decretum edendum iussit.«

»Tali modo decretum »Ne temere« ad praefatam dioecesim Crisensem extensum, id est ad fideles graeco-catholicos Jugoslaviae, vim suam exercet seu vigere incipiet a die 1-a Januarii a. 1933.«

Kako se odredbe dekreta Ne temere u glavnom podudaraju s onima u Kodeksu kanonskog prava, a napose je propisano (nr. XI § 2), da je katolička crkvena (kanonska) forma obvezatna za valjanost i kod mješovitih brakova, to je počam od 1. I. 1933. nevaljan brak, što ga sklopi grkokatolik pripadnik križevačke biskupije izvan katoličke Crkve. Zato valjanost braka, što ga je grkokatolička osoba sklopila n. pr. u grčkoistočnoj (pravoslavnoj) crkvi, ovisi o tom, da li ga je sklopila prije ili poslije 1. siječnja 1933.: ako ga je sklopila prije, brak se mora smatrati valjanim, a ako ga je sklopila poslije (t. j. 1. siječnja 1933. ili kasnije), onda je nevaljan.

Dr Fr. Herman

VIŠEKратно UŽIVANJE MESA NA DANE SAMOGA POSTA. Postavljeno je pitanje: da li neobvezani na post s razloga što još nemaju godina, ili što su ispričani zbog bolesti, ili što ih od posta oslobađa naporan rad — mogu slobodno dnevno više puta uživati mrsna jela na dane, kad je slobodno jesti meso j e d a m p u t do sita? Radi se dakle o posnim danima,